ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫ

Татарстан Республикасында гражданнарның сәламәтлеген саклау өлкәсендәге аерым мәсьәләләрне җайга салу турында

Татарстан Республикасында балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерүне кисәтү чаралары турында

Татарстан Республикасында гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә аерым мәсьәләләрне җайга салу турында

КАЗАН
2016

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасында гражданнарның сәламәтлеген саклау өлкәсендәге аерым мәсьәләләрне җайга салу турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2012 елның 29 ноябрендә
кабул ителде

*(2013 елның 26 декабрендәге 104-ТРЗ номерлы,
2014 елның 12 июнендәге 53-ТРЗ номерлы,
2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы,
2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы,
2015 елның 8 октябрендәге 73-ТРЗ номерлы,
2015 елның 9 октябрендәге 82-ТРЗ номерлы,
2016 елның 26 мартындагы 20-ТРЗ номерлы
Татарстан Республикасы законнары редакциясендә)*

1 бүлек. **Гомуми нигезләмәләр**

1 статья. **Әлеге Законның җайга салу предметы**

Әлеге Закон Татарстан Республикасы компетенциясе чикләрендә Татарстан Республикасында гражданнарның сәламәтлеген саклау өлкәсендәге (алга таба – сәламәтлек саклау өлкәсендә) аерым мәсьәләләрне җайга сала.

2 статья. **Сәламәтлек саклау өлкәсендәге законнар**

1. Сәламәтлек саклау өлкәсендәге законнар Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә нигезләнә һәм «Россия Федерациясендә гражданнарның сәламәтлеген саклау нигезләре турында» 2011 елның 21 ноябрендәге 323-ФЗ номерлы Федераль законнан (алга таба – Федераль закон), аның нигезендә кабул ителә торган федераль законнардан, Россия Федерациясенең башка норматив хокукый актларыннан, әлеге Законнан, Татарстан Республикасының башка законнарыннан һәм Татарстан Республикасының бүтән норматив хокукый актларыннан тора.
2. Җирле үзидарә органнары үз компетенциясе чикләрендә сәламәтлек саклау турындагы нормалары булган муниципаль хокукый актларны федераль законнар, Россия Федерациясенең бүтән норматив хокукый актлары, әлеге Закон һәм Татарстан Республикасының бүтән норматив хокукый актлары нигезендә чыгарырга хокуклы.
3. Әлеге Законда кулланыла торган төшенчәләр Федераль законда билгеләнгән мәгънәсендә кулланыла.

2 бүлек. Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары вәкаләтләре

3 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләре

Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:
1) сәламәтлек саклау өлкәсендә законнар белән җайга салу;
2) сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы законнары үтәлүен һәм башкарылуын тикшереп тору;
3) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән каралган бүтән вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

4 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләре

1. Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:
1) сәламәтлек саклау өлкәсендә кеше һәм граждан хокукларын яклау;
2) сәламәтлек саклауны үстерү, халыкның санитария-эпидемиология иминлеген тәэмин итү, авыруларны профилактикалау программаларын раслау һәм гамәлгә ашыру, гражданнарны дару препаратлары һәм медицина әйберләре белән тәэмин итүне оештыру, шулай ук халыкка санитария-гигиена белеме бирүдә катнашу;
3) мәҗбүри медицина иминиятенең территориаль программасын үз эченә алган гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасын раслау һәм гамәлгә ашыру;
4) Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы башкарма органнары эшчәнлеген оештыру турындагы нигезләмәләрне раслау;
5) медицина ярдәмен үстерү һәм гражданнарга аның һәркем өчен мөмкин булуын тәэмин итү өчен Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән компетенция чикләрендә шартлар тудыру;
6) түбәндәгеләрне оештыру:
а) донор каны һәм (яисә) аның компонентлары белән түләүсез тәэмин итүне, шулай ук әлеге Законның әлеге статьясындагы 1 өлешенең 8 пункты һәм 5 статьясындагы 4, 4^1 пунктлары нигезендә медицина ярдәме күрсәткәндә, медицина экспертизалары, медицина тикшерүләре һәм медицина таныклаулары үткәргәндә дару препаратлары, дәвалау тукланууының махсуслаштырылган продуктлары, медицина әйберләре, дезинфекция, дезинсекция һәм дератизация өчен чаралар белән тәэмин итүне;
(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

нигезендә шушы затларга тиешле социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен 2014 елның 31 декабренә билгеләнгән түләү күләмнәреннән артыграк була алмый, ә тиешле социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыру шартлары 2014 елның 31 декабренә билгеләнгән шартлар белән чагыштырганда начаррак була алмый.

14 статья. Әлеге Законны бозган өчен җаваплылык

Әлеге Законны бозган өчен җаваплылык Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган тәртиптә һәм нигезләрдә барлыкка килә.

15 статья. Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары гамәлләренә (гамәл кылмавына) шикаять бирү

Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары гамәлләренә (гамәл кылмавына) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы, аның опекуны, попечителе йә башка законлы вәкиле тарафыннан дәүләт хакимиятенең тиешле органнарына йә судка шикаять бирелергә мөмкин.

16 статья. Татарстан Республикасы закон актының үз көчен югалтуын тану турында

«Татарстан Республикасында халыкка социаль хезмәт күрсәтү турында» 2006 елның 13 ноябрендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2006, № 11 (I өлеш) үз көчен югалткан дип танырга.

17 статья. Әлеге Законның үз көченә керүе

1. Әлеге Закон 2015 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты үз норматив хокукый актларын әлеге Законга туры китерергә, шулай ук әлеге Законны гамәлгә ашыруны тәэмин итә торган норматив хокукый актлар кабул итәргә тиеш.

Татарстан Республикасы Президенты Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль
2014 елның 18 декабре
№ 126-ТРЗ

2. Әгәр мөрәҗәгать итү датасына социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның Россия Федерациясе норматив хокукый актлары нигезендә бер кешегә уртача исәпләнгән кереме социаль хезмәт күрсәтүләрне түләүсез гамәлгә ашырган өчен әлеге статьяның 4 өлешендә билгеләнгән бер кешегә уртача исәпләнгән керемнең чик күләменнән аз яисә чик күләменә тигез булса, өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү рәвешендә, инвалидларны реабилитацияләү үзәкләрендә һәм халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплекслы үзәкләренең социаль-реабилитация бүлекләрендә социаль хезмәт күрсәтүнең ярымстационар рәвешендә, социаль хезмәт күрсәтүнең стационар рәвешендә социаль хезмәт күрсәтүләр түләүсез гамәлгә ашырыла,

3. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының норматив хокукый актлары белән социаль хезмәт күрсәтүләрне түләүсез гамәлгә ашыру башка категориядәге гражданнарга каралырга мөмкин.

4. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне түләүсез гамәлгә ашыру өчен бер кешегә уртача исәпләнгән керемнең чик күләме социаль хезмәт күрсәтү елыннан алда килгән елның икенче кварталы йомгаклары буенча халыкның тиешле социаль-демографик төркемнәре өчен Татарстан Республикасында билгеләнгән яшәү минимумының бер ярым күләменә туры килә.

12 статья. Социаль хезмәт күрсәтүнең стационар рәвешендә социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен айлык түләү күләме

Социаль хезмәт күрсәтүнең стационар рәвешендә социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен айлык түләү күләме социаль хезмәт күрсәтүләргә тарифлар нигезендә исәпләнә, әмма ул «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль законның 31 статьясындагы 4 өлеше нигезендә исәпләнгән социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучының бер кешегә уртача исәпләнгән кеременең 75 процентыннан арта алмый.

5 бүлек. Йомгаклау һәм күчмә нигезләмәләр

13 статья. Күчмә нигезләмәләр

Социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдалану хокуклары әлеге Закон үз көченә кергән көнгә кадәр гамәлдә булган Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыру тәртибе нигезендә барлыкка килгән социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучылар өчен дәвам ителә торган хокукый мөнәсәбәтләр кысаларында Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен түләүнең яңадан билгеләнә торган күләмнәре һәм аны бирү тәртибе әлеге Закон

б) авыруларны профилактикалау һәм Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче гражданнарда сәламәт яшәү рәвеше булдыру гамәлләрен тормышка ашыруны;

в) дезинфекция, дезинсекция һәм дератизация уздыру гамәлләрен, шулай ук санитария-эпидемиягә каршы (профилактик) гамәлләрне Россия Федерациясе законнары нигезендә тормышка ашыруны;

г) кеше гомеренә яный торган һәм хроник рәвештә көчәя бара торган, гражданның гомер озынлыгын кыскартуга яисә инвалидлыкка китерә торган сирәк (орфан) авыруларның Федераль законның 44 статьясындагы 3 өлешендә каралган исемлегенә кертелгән авыруларны дәвалау өчен гражданнарны дару препаратлары һәм махсуслаштырылган дәвалау-туклану продуктлары белән тәэмин итүне;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

7) Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге башкарма органнарының, Татарстан Республикасы территориясендә дәүләт, муниципаль һәм хосусый сәламәтлек саклау системалары субъектларының эшчәнлеген җайга салу;

8) гадәттән тыш хәлләр вакытында кешеләрнең гомерен һәм сәламәтлеген саклап калуга, гадәттән тыш хәлләрдән килеп чыккан медик-санитар зыяннарны бетерүгә, гадәттән тыш хәл зонасында медик-санитар вәзгыять һәм күрелә торган чаралар турында халыкка мәгълүмат җиткерүгә юнәлдерелгән гамәлләрне тормышка ашыру;

9) Татарстан Республикасы халкына социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар Татарстан Республикасы территориясендә таралу мөмкинлеге турында еллык статистика күрсәткечләре нигезендә гамәлгә ашырыла торган мәгълүмат җиткерү, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чаралары аша да, шулай ук эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында мәгълүмат җиткерү;

10) социаль әһәмияттәге авырулардан һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулардан интегүче затларга медицина ярдәме күрсәтүне оештыру һәм шушы затларны дару препаратлары белән тәэмин итүне оештыру буенча социаль ярдәм гамәлләрен билгеләү;

11) сәламәтлек саклау өлкәсендә фәнни тикшеренүләрнең региональ программаларын эшләүне тәэмин итү һәм гамәлгә ашыру, аларны җайга салу;

12) Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән югары технологияле медицина ярдәме күрсәтүче медицина оешмалары исемлеген формалаштыру тәртибен билгеләү;

13) Россия Федерациясе гражданнарына түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасын гамәлгә ашыру кысаларында медицина ярдәме күрсәткәндә клиник куллану өчен донор каны һәм (яисә) аның компонентлары белән тәэмин итү тәртибен Татарстан

Республикасы медицина оешмалары, җирле үзидарә органнарының сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы медицина оешмалары, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының ведомство буйсынуындагы мәгариф оешмалары, фәнни оешмалар, шулай ук Россия Федерациясе гражданнарына түләүсез медицина ярдәме күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасын гамәлгә ашыруда катнашучы хосусый сәламәтлек саклау системасы оешмалары өчен билгеләү;

13^{1}) гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасы кысаларында беренчел медицина-санитария ярдәме алу өчен медицина оешмасын территориаль-участок принцибы буенча сайламаган гражданнарга ашыгыч һәм кичектергесез беренчел медицина-санитария ярдәме күрсәтүне оештыру тәртибен билгеләү;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

14) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә бүтән вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты кан алу-кан салу хезмәтен үстерүнең региональ программаларын расларга һәм гамәлгә ашырырга хокуклы.

5 статья. **Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы вәкаләтләре**

Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) сәламәтлек саклауны үстерү, халыкның санитария-эпидемиология иминлеген тәэмин итү, авыруларны профилактикалау программаларын эшләүдә һәм гамәлгә ашыруда, гражданнарны дару препаратлары һәм медицина әйберләре белән тәэмин итүдә катнашу, шулай ук халыкка санитария-гигиена белеме бирүдә катнашу;

2) мәҗбүри медицина иминиятенең территориаль программасын үз эченә алган гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасын эшләү һәм гамәлгә ашыру;

3) сәламәтлек саклауны үстерүнең, авыруларны профилактикалауның ведомство программаларын эшләү, раслау һәм гамәлгә ашыру;

4) Татарстан Республикасы халкына Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы буйсынуындагы медицина оешмаларында беренчел медицина-санитария ярдәме, махсуслаштырылган, шул исәптән югары технологияле, медицина ярдәме, ашыгыч, шул исәптән ашыгыч махсуслаштырылган, медицина ярдәме һәм паллиатив медицина ярдәме күрсәтүне оештыру;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

4 бүлек. **Социаль хезмәт күрсәтүне финанслау һәм социаль хезмәт күрсәтүләргә түләү шартлары**

10 статья. **Социаль хезмәт күрсәтүне финанс ягыннан тәэмин итү**

1. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүне финанс ягыннан тәэмин итү чыганакларына түбәндәгеләр керә:

1) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары;

2) хәйрия кертемнәре һәм иганәләр;

3) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның социаль хезмәт күрсәтүләр өчен түли торган яисә өлешчә түли торган акчалары;

4) Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмаларының керем китерә торган эшчәнлегеннән керемнәре, шулай ук законнар белән тыелмаган башка чыганаклар.

2. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы социаль хезмәт күрсәтүне финанслауның башка чыганакларын, шул исәптән социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә республика һәм муниципаль дәрәҗәләрдә кабул ителә торган уртак проектларны (программаларны) гамәлгә ашыру өчен, җәлеп итәргә хокуклы.

3. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләрнең реестрына кертелгән, әмма дәүләт йөкләмәсен (заказын) үтәүдә катнашмый торган социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләргә социаль хезмәт күрсәтүләрнең индивидуаль программасында каралган социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен компенсация күләме һәм аны түләү тәртибе Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан билгеләнә.

4. Социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен түләү алу нәтиҗәсендә барлыкка килгән акчаларны Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары өчен тоту тәртибе Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнә.

5. Татарстан Республикасында дәүләтнеке булмаган оешмалар һәм индивидуаль эшкуарлар тарафыннан Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыруга дәүләт заказын булдыру Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

11 статья. **Социаль хезмәт күрсәтүләрне түләүсез гамәлгә ашыру**

1. Татарстан Республикасында өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү рәвешендә, хезмәт күрсәтүнең ярымстационар һәм стационар рәвешләрендә социаль хезмәт күрсәтүләр «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль законның 31 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән категорияләрдәге гражданнарга түләүсез гамәлгә ашырыла.

6. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүнең барлык рәвешләрендә күрсәтелә торган социаль-хокукый хезмәт күрсәтүләргә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның документларын рәсмиләштерүдә һәм торгызуда ярдәм итү;

2) юридик хезмәт күрсәтүләрдән файдалануда ярдәм итү.

7. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүләрдән яшәү мөмкинлекләре чикле булган файдаланучыларның, шул исәптән инвалид балаларның, коммуникатив потенциалын арттыру максатларында социаль хезмәт күрсәтүнең стационар һәм ярымстационар рәвешләрендә күрсәтелә торган хезмәт күрсәтүләргә түбәндәгеләр керә:

1) инвалидларны (инвалид балаларны) үз-үзләрен карап тору чараларыннан һәм реабилитацияләүнең техник чараларыннан файдаланугa өйрәтү;

2) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә социаль реабилитация чаралары үткәрү;

3) үз-үзен карау, көнкүрештә һәм җәмәгать урыннарында үз-үзен тоту күнекмәләренә өйрәтү.

8. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан күрсәтелә торган ашыгыч социаль хезмәт күрсәтүләргә түбәндәгеләр керә:

1) түләүсез кайнар ризык яисә продуктлар җыелмасы белән тәэмин итү;

2) кием, аяк киеме һәм башка көндәлек кирәк-яраклары белән тәэмин итү;

3) вакытлы торак урыны алырга ярдәм итү;

4) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында юридик ярдәм алуда булышлык күрсәтү;

5) ашыгыч психологик ярдәм алуда булышлык күрсәтү.

9 статья. **Социаль карамакта тоту**

Гражданнарга, кирәк булганда, социаль хезмәт күрсәтүләргә карамаган медицина, психологик, педагогик, юридик, социаль ярдәм алуда (социаль карамакта тотуда) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле рәвештә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарының ведомствоара хезмәттәшлек регламенты нигезендә мондый ярдәм күрсәтүче оешмаларны җәлеп итү юлы белән булышлык күрсәтелә. Социаль карамакта тоту чаралары социаль хезмәт күрсәтүләрнең индивидуаль программасында күрсәтелә.

4^{1}) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы буйсынуындагы медицина оешмаларында медицина экспертизалары, медицина тикшерүләре һәм медицина таныклаулары үткәрүне оештыру;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

4^{2}) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы буйсынуындагы медицина оешмаларында кеше органнарын һәм тукымаларын трансплантацияләүгә (күчереп утыртуга), шул исәптән трансплантацияләү (күчереп утырту) максатларында органнарның һәм тукымаларның донорлыгына бәйле медицина эшчәнлеген оештыру;

(2015 елның 8 октябрендәге 73-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

5) түбәндәгеләрне башкару гамәлләрен тормышка ашыру:

а) әлеге Законның әлеге статьясындагы 1 өлешенең 4, 4^{1} пунктлары һәм 4 статьясындагы 1 өлешенең 8 пункты нигезендә медицина ярдәме күрсәткәндә, медицина экспертизалары, медицина тикшерүләре һәм медицина таныклаулары үткәргәндә дару препаратлары, медицина әйберләре, дезинфекция өчен чаралар белән тәэмин итүне, Татарстан Республикасында дәүләт сәламәтлек саклау учреждениеләрен иммунобиологик препаратлар белән тәэмин итүне;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

б) федераль законнарда билгеләнгән очракларда медицина ярдәме күрсәткәндә донор каны һәм (яисә) аның компонентлары белән түләүсез тәэмин итүне;

в) федераль законнар нигезендә санитария-эпидемиягә каршы (профилактик) гамәлләрне;

г) кеше гомеренә яный торган һәм хроник рәвештә көчәя барган, гражданның гомерен кыскартуга яисә инвалидлыкка китерә торган сирәк (орфан) авыруларның Федераль законның 44 статьясындагы 3 өлешендә каралган исемлегенә кертелгән авыруларны дәвалау өчен дару препаратлары һәм махсуслаштырылган дәвалау-туклану продуктлары белән гражданнарны тәэмин итүне;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

6) медицина оешмаларының медицина хезмәткәрләре тарафыннан шушы медицина оешмаларыннан читтә, шулай ук бүтән медицина оешмаларында беренчел медицина-санитария ярдәме һәм махсуслаштырылган медицина ярдәме күрсәтү очракларын һәм аны оештыру тәртибен билгеләү;

7) гражданга халык медицинасы белән шөгыльләнү өчен рөхсәт бирү, шулай ук гражданны халык медицинасы белән шөгыльләнүгә рөхсәттән мәхрүм итү;

8) медицина карауларын балигъ булмаганнар тарафыннан узу, шул исәптән мәгариф оешмаларына укырга кергәндә һәм аларда укыган чорда, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнгәндә, диспансеризация, диспансер күзәтүе, медицина реабилитациясе узу, медицина ярдәме күрсәтү, шул исәптән медицина оешмаларында укыган һәм тәрбияләнгән чорда, шартларын билгеләү;

(2014 елның 12 июнендәге 53-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

9) балигъ булмаганнарның профессиональ яраклылыгын билгеләгәндә, түләү алмыйча гына, медицина консультацияләре алу тәртибен һәм шартларын билгеләү;

10) дәүләт сәламәтлек саклау системасы һәм муниципаль сәламәтлек саклау системасы медицина оешмаларында ятим балаларны, ата-ана каравыннан мәхрүм калган балаларны һәм кыен тормыш хәлләренә дучар булган балаларны алар дүрт яшькә җиткәнче тоту шартларын билгеләү;

11) Татарстан Республикасы бюджеты чаралары исәбеннән югары технологияле медицина ярдәме күрсәтүче медицина оешмалары исемлеген раслау;

12) хроник һәм авыр тотрыклы яисә еш кабатлана торган авыру күренешләре булган озакка сузылган психик зәгыйфьлектән интегүче затка диспансер күзәтүе билгеләү кирәклеге турындагы һәм шушы күзәтүне туктату турындагы мәсьәләне хәл итү өчен табиб-психиатрлар комиссияләрен билгеләп кую;

13) Татарстан Республикасы халкына социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турында даими рәвештә мәгълүмат җиткерү, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чаралары аша да;

14) донор канын һәм (яисә) аның компонентларын Татарстан Республикасы медицина оешмаларында, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының ведомство буйсынуындагы мәгариф оешмаларында һәм фәнни оешмаларда әзерләүне, саклауны, транспортировкалауны һәм аларның иминлеген тәэмин итүне оештыру;

15) Татарстан Республикасы территориясендә кан һәм (яисә) аның компонентлары донорлыгын оештыру, үстерү һәм пропагандалау гамәлләрен уздыру;

16) кан һәм (яисә) аның компонентларын түләүсез тапшырган донорның азык-төлек рационын донорның якынча азык-төлек рационыннан кимрәк булмаган күләмдә билгеләү;

16[1]) федераль законнар нигезендә медицина оешмаларының хезмәт күрсәтүләре сыйфатын бәйсез бәяләүне оештыру өчен шартлар тудыру;

(2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

2) социаль хезмәт күрсәтүнең стационар һәм ярымстационар рәвешләрендә:

а) табиб тарафыннан медицина тикшерүе үткәрү;

б) медицина реабилитацияләве чараларын үткәрү;

в) сәламәт яшәү рәвешен булдыруга юнәлдерелгән чаралар үткәрү;

г) адаптив физик культура буенча дәресләр үткәрү.

3. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан күрсәтелә торган социаль-психологик хезмәт күрсәтүләргә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтүнең стационар һәм ярымстационар рәвешләрендә:

а) социаль-психологик консультация бирү, шул исәптән гаиләдәге мөнәсәбәтләр мәсьәләләре буенча;

б) психологик ярдәм, шул исәптән даими нигездә кеше тәрбиясенә мохтаҗ булган инвалидларны (инвалид балаларны) өйдә караучы гражданнарга;

2) социаль хезмәт күрсәтүнең ярымстационар рәвешендә – социаль-психологик патронаж.

4. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан күрсәтелә торган социаль-педагогик хезмәт күрсәтүләргә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтүнең стационар һәм ярымстационар рәвешләрендә:

а) даими нигездә кеше тәрбиясенә мохтаҗ булган инвалидларны (инвалид балаларны) гомуми карап торуның гамәли күнекмәләренә аларның туганнарын өйрәтү;

б) социаль-педагогик коррекция, диагностиканы һәм консультация бирүне дә кертеп;

в) уңай кызыксыну булдыру;

г) ял итүне оештыру;

2) өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү рәвешендә, социаль хезмәт күрсәтүнең ярымстационар рәвешендә – өйдә тәрбияләнүче инвалид балаларның ата-аналарына яисә законлы вәкилләренә мондый балаларны шәхес буларак үстерүгә юнәлдерелгән үз-үзләрен карау сәләте, аралашу һәм үзләрен контрольдә тоту күнекмәләренә өйрәтүдә ярдәм итүне оештыру.

5. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүнең стационар һәм ярымстационар рәвешләрендә күрсәтелә торган социаль-хезмәт хезмәт күрсәтүләренә түбәндәгеләр керә:

1) хезмәт мөмкинлекләреннән файдалану һәм мөмкин булган һөнәри күнекмәләргә өйрәтү чаралары үткәрү;

2) сәләтләренә карап, инвалидларның (инвалид балаларның) белем һәм (яисә) һөнәр алуына ярдәм итүне оештыру;

3) эшкә урнашуда ярдәм итү.

в) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы акчалары исәбеннән торак-коммуналь хезмәт күрсәтүләр һәм элемтә хезмәт күрсәтүләре өчен түләү;

г) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы акчалары исәбеннән ягулык сатып алу, мичкә ягу, су китерү (үзәктән җылытылмый һәм (яисә) су белән тәэмин ителми торган торак урыннарда);

д) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы акчалары исәбеннән әйберләрне юарга, химчисткага, ремонтка бирү, аларны кайтарып бирү;

2) социаль хезмәт күрсәтүнең стационар рәвешендә:

а) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты раслаган нормативлар нигезендә торак урыннар мәйданнары бирү;

б) медицина оешмаларына транспорт белән китерүне оештыру;

3) социаль хезмәт күрсәтүнең ярымстационар рәвешендә – йөрү сәләте чикле булуның 3 дәрәҗәсендәге инвалид балаларны мөмкинлекләре чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен реабилитация үзәкләренә транспортта китерүне һәм кире алып кайтуны оештыру;

4) социаль хезмәт күрсәтүнең ярымстационар һәм стационар рәвешләрендә:

а) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты раслаган нормалар нигезендә туклануны тәэмин итү;

б) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты раслаган нормативлар нигезендә социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыру өчен мәйданнар бирү;

в) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты раслаган нормативлар нигезендә йомшак инвентарь һәм санитария-гигиена билгеләнешендәге товарлар белән тәэмин итү;

5) өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү рәвешендә, социаль хезмәт күрсәтүнең стационар рәвешендә:

а) торак урыннарын җыештыру;

б) сәламәтлеге торышы буенча гигиена хезмәтләрен үзе башкара алмаган затларга шул хезмәтләрне күрсәтү;

в) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы акчалары исәбеннән почта корреспонденциясен җибәрү;

г) ашарга булышу (ашату).

2. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан күрсәтелә торган социаль-медицина хезмәт күрсәтүләренә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтүнең бөтен рәвешләрендә:

а) социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның сәламәтлеге торышын күзәтүгә бәйле процедуралар башкару;

б) табиб билгеләве буенча медицина процедуралары үткәрү;

в) сәламәтләндерү чаралары үткәрү;

г) сәламәтлеге торышында тайпылышларны ачыклау максатларында социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларны системалы күзәтү;

д) социаль-медицина мәсьәләләре буенча консультация бирү;

16^{2}) сәламәтлек саклау өлкәсендә гражданнарның хокукларын яклау буенча иҗтимагый берләшмәләр, «Россия Федерациясендә гражданнарның сәламәтлеген саклау нигезләре турында» Федераль законның 76 статьясындагы 3 өлешенең таләпләренә туры килүче коммерциячел булмаган һөнәри медицина оешмалары (аларның вәкилләре) катнашында медицина оешмаларының хезмәт күрсәтүләре сыйфатын бәйсез бәяләү буенча иҗтимагый совет төзү һәм аның турында нигезләмә раслау;

(2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

16^{3}) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге үзенең рәсми сайтында һәм дәүләт, муниципаль учреждениеләр турында мәгълүмат урнаштыру өчен рәсми сайтта медицина оешмаларының хезмәт күрсәтүләре сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләре хакында мәгълүмат урнаштыру; *(16^{3} пункт 2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)*

16^{4}) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге үзенең рәсми сайтында медицина оешмаларының хезмәт күрсәтүләре сыйфаты турында пациентларның фикерләрен белдерүнең техник мөмкинлеген тәэмин итү;

(2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

17) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә бүтән вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

6 статья. **Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләрен җирле үзидарә органнарына тапшыру** *(статья 2015 елның 16 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)*

Сәламәтлек саклау өлкәсендә Татарстан Республикасының аерым дәүләт вәкаләтләре «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) һәм башкарма органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 1999 елның 6 октябрендәге 184-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә җирле үзидарә органнарына гамәлгә ашыру өчен тапшырылырга мөмкин. Бу очракта гражданнарга медицина ярдәме күрсәтү муниципаль сәламәтлек саклау системасының медицина оешмалары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

7 статья. **Сәламәтлек саклау өлкәсендә җирле үзидарә органнары вәкаләтләре**

Татарстан Республикасы муниципаль районнарының һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары сәламәтлек саклау өлкәсендәге җирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү буенча вәкаләтләрен Федераль закон нигезендә гамәлгә ашыра.

8 статья. Авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру гамәлләрен тормышка ашыру

1. Авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру гамәлләре федераль законнар һәм әлеге Закон белән билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары тарафыннан тормышка ашырыла.

2. Авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру гамәлләре авыруларның килеп чыгуын, таралуын кисәтүгә һәм авыруларны алдан ачыклауга, аларның үсеш куркынычын киметүгә, вафат булучылар санын киметүгә, эчке һәм тышкы яшәү тирәлеге факторларының гражданнар сәламәтлегенә тискәре йогынтысын кисәтүгә һәм бетерүгә, гражданнарга сәламәтлекләре өчен куркыныч факторлар турында мәгълүмат җиткерүгә, гражданнарда сәламәт яшәү рәвешенә этәрерлек омтылыш булдыруга һәм гражданнар сәламәт яшәү рәвеше алып барсын өчен, шул исәптән физик культура һәм спорт белән шөгыльләнүләр өчен дә, шартлар тудыруга юнәлдерелгән оештыру, хокукый, икътисадый һәм социаль гамәлләр системасын үз вәкаләтләре чикләрендә эшләү һәм башкару юлы белән әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән органнар тарафыннан тормышка ашырыла.

3. Әлеге статьяның 2 өлешендә күрсәтелгән гамәлләргә түбәндәгеләр керә:

1) гражданнарда даими хәрәкәт активлыгы һәм физик культура, спорт белән шөгыльләнү өчен омтылыш булдыру һәм моның өчен кирәкле шартлар тудыру;

2) гражданнарда рациональ, тулы күләмдә һәм дәрәҗәдә туклану һәм сәламәт яшәү рәвеше турында күзаллаулар һәм белемнәр булдыру;

3) гражданнарда алкоголь продукциясе һәм тәмәкене үзләренә зыян китерерлек итеп кулланудан һәм наркотик чараларны, психотроп матдәләрне медицина өчен булмаган максатларда кулланудан баш тартуга этәрерлек омтылыш булдыру;

4) гражданнарда медицина ярдәме сорап үз вакытында мөрәҗәгать итүгә этәрерлек омтылыш булдыру;

5) сәламәт яшәү рәвешен популярлаштыру;

6) авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру мәсьәләләре буенча белгечләрнең квалификациясен арттыру;

7) авыруларның, шул исәптән социаль әһәмияттәге авыруларның һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авыруларның һәм социаль әһәмияттәге булмаган йогышлы авыруларның таралу мөмкинлеген булдырмый калу, алар таралудан килгән зыяннарны минимальләштерү;

8) авыруларның килеп чыгу сәбәпләре һәм аларның таралуына этәрерлек шартлар турында гражданнарга мәгълүмат җиткерү;

9) авыруларны профилактикалау белән шөгыльләнүче һәм медицина ярдәме күрсәтүче медицина оешмалары турында гражданнарга мәгълүмат җиткерү;

3. Ярымстационар социаль хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмаларына түбәндәгеләр керә:

1) халыкка социаль хезмәт күрсәтүнең комплекслы үзәге;

2) гаиләгә һәм балаларга социаль ярдәм үзәге;

3) мөмкинлекләре чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен реабилитация үзәге;

4) сукырлар һәм начар күрүчеләрне социаль реабилитацияләү үзәге.

4. Ярымстационар социаль хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары составына стационар социаль хезмәт күрсәтү бүлекләре, өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү бүлекләре һәм ашыгыч социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыручы бүлекләр кертелергә мөмкин.

7 статья. Гражданның социаль хезмәт күрсәтүгә мохтаҗлыгын тану

1. Татарстан Республикасында граждан аның яшәеш шартларын начарайта торган яисә начарайтырга мөмкин булган түбәндәге хәлләр булганда, социаль хезмәт күрсәтүгә мохтаҗ дип танылa:

1) «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль законда билгеләнгән хәлләр;

2) гадәттән тыш хәлләр, кораллы милләтара (этникара) конфликтлар нәтиҗәләре.

2. Гражданны социаль хезмәт күрсәтүгә мохтаҗ дип тану, аның социаль хезмәт күрсәтүләргә индивидуаль ихтыяҗын билгеләү һәм социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыруның индивидуаль программасын төзү Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгеләгән тәртиптә Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

8 статья. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан гамәлгә ашырыла торган социаль хезмәт күрсәтүләр

1. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан күрсәтелә торган социаль-көнкүреш хезмәт күрсәтүләренә түбәндәгеләр керә:

1) өйгә барып социаль хезмәт күрсәтү рәвешендә:

а) туклану продуктлары, көндәлек сәнәгать товарлары, санитария һәм гигиена чаралары, үз-үзеңне карап тоту чаралары, дарулар һәм медицина әйберләре, китаплар, газеталар, журналлар, мәдәни-ял итү чараларына билетлар социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучы акчалары исәбеннән сатып алу һәм китереп бирү;

б) ризык әзерләргә ярдәм итү яисә әзерләү;

8) Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә исәпкә алуны һәм хисаплылык алып баруны;

9) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә методикалар һәм технологияләр эшләүне һәм апробацияләүне;

10) Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары тарафыннан хезмәт күрсәтүләр сыйфатын бәйсез бәяләү буенча иҗтимагый оешмалар катнашында иҗтимагый совет төзүне, аның турында нигезләмә раслауны;

11) «Интернет» челтәрендәге үзенең рәсми сайтында һәм «Интернет» челтәрендәге дәүләт һәм муниципаль учреждениеләр турында мәгълүматны урнаштыру өчен рәсми сайтта Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары тарафыннан хезмәт күрсәтүләр сыйфатын бәйсез бәяләү нәтиҗәләре турында мәгълүмат урнаштыруны;

12) «Интернет» челтәрендәге үзенең рәсми сайтында Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары тарафыннан хезмәт күрсәтүләрнең сыйфаты турында социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның фикерен белдерүнең техник мөмкинлеген тәэмин итүне;

13) социаль хезмәт күрсәтүләр базарын булдыру һәм үстерү, шул исәптән дәүләтнеке булмаган социаль хезмәт күрсәтү оешмаларын үстерү чараларын эшләүне һәм гамәлгә ашыруны;

14) Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка вәкаләтләрне.

3 бүлек. Татарстан Республикасында гражданнарга социаль хезмәт күрсәтүне оештыру

6 статья. Татарстан Республикасында гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү оешмалары номенклатурасы

1. Стационар социаль хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмаларына түбәндәгеләр керә:

1) картлар һәм инвалидлар өчен интернат йорт (пансионат);
2) картлар һәм инвалидлар өчен махсус интернат йорт;
3) психоневрологик интернат;
4) акылга зәгыйфь балалар өчен балалар интернат йорты;
5) физик кимчелекләре булган балалар өчен интернат йорт;
6) балалар һәм яшүсмерләр өчен социаль приют;
7) балигъ булмаганнар өчен социаль реабилитация үзәге;
8) инвалидларны реабилитацияләү үзәге;
9) билгеле яшәү урыны һәм шөгыле булмаган затлар өчен социаль адаптация үзәге.

2. Стационар социаль хезмәт күрсәтүне гамәлгә ашыручы Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары составына ярымстационар социаль хезмәт күрсәтү бүлекләре кертелергә мөмкин.

10) бүтән кирәкле гамәлләр.

4. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары үзләре билгеләгән срокларда һәм тәртиптә авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвеше булдыру гамәлләрен тормышка ашыру нәтиҗәләре турында ел саен халык алдында хисап тоталар, шул исәптән органның «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында тиешле мәгълүмат урнаштыру юлы белән дә.

5. Әлеге статьяда каралган гамәлләрне тормышка ашыру максатларында җирле үзидарә органнары муниципаль максатчан программалар расларга мөмкин.

6. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы үзе билгеләгән тәртиптә җирле үзидарә органнарына авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру гамәлләрен муниципаль берәмлекләр территорияләрендә тормышка ашыруда, шул исәптән тиешле күрсәткечләрне тапшыру юлы белән дә ярдәм күрсәтәләр.

7. Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, авыруларны профилактикалау һәм сәламәт яшәү рәвешен булдыру гамәлләрен муниципаль берәмлекләр территорияләрендә тормышка ашыруда җирле үзидарә органнарына ярдәм күрсәтү максатларында, Татарстан Республикасы бюджетыннан җирле бюджетларга бюджетара субсидияләр һәм максатчан билгеләнеше булган бүтән бюджетара трансфертлар бирү юлы белән аларга финанс ярдәме күрсәтергә хокуклы. Бюджетара субсидияләр һәм максатчан билгеләнеше булган бүтән бюджетара трансфертлар бирү һәм аларны тоту максатлары һәм шартлары, шулай ук җирле үзидарә органнарына Татарстан Республикасы бюджетыннан әлеге бюджетара субсидияләрне һәм бүтән бюджетара трансфертларны бирү өчен аларны сайлап алу критерийлары Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан билгеләнә.

3 бүлек. Сәламәтлек саклауны оештыруның аерым мәсьәләләре

9 статья. Сәламәтлек саклауны оештыру

1. Татарстан Республикасында сәламәтлек саклауны оештыру дәүләт, муниципаль һәм хосусый сәламәтлек саклау системалары эшчәнлегенә һәм үсешенә нигезләнә.

2. Дәүләт сәламәтлек саклау системасын Федераль законның 29 статьясындагы 3 өлешендә күрсәтелгән органнар һәм оешмалар тәшкил итә, шул исәптән:

1) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы һәм аның территориаль органнары;

2) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органының ведомство буйсынуындагы

медицина оешмалары һәм фармацевтика оешмалары, сәламәтлек саклау өлкәсендә эшчәнлек белән шөгыльләнүче бүтән оешмалар һәм аларның аерымланган бүлекчәләре.

3. Муниципаль сәламәтлек саклау системасын түбәндәгеләр тәшкил итә:

1) муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының сәламәтлек саклау өлкәсендә вәкаләтләр башкаручы җирле үзидарә органнары;

2) җирле үзидарә органнарының ведомство буйсынуындагы медицина оешмалары һәм фармацевтика оешмалары.

4. Хосусый сәламәтлек саклау системасын юридик һәм физик затлар тарафыннан төзелә торган медицина оешмалары, фармацевтика оешмалары һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә эшчәнлек белән шөгыльләнүче бүтән оешмалар тәшкил итә.

5. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары һәм оештырылу-хокукый рәвешләренә бәйсез рәвештә оешмалар сәламәтлек саклау өлкәсендә инфраструктура объектларыннан инвалидларның (кресло-коляскаларда йөрүче һәм сукырларны йөртә торган этләрдән файдаланучы инвалидларны да кертеп) файдалана алуы өчен шартлар тудыра.

(2015 елның 9 октябрендәге 82-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

10 статья. Медицина ярдәме күрсәтүне оештыру

Гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасы нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә медицина ярдәме күрсәтүне (исемлеге Россия Федерациясе Хөкүмәтенең вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан раслана торган федераль башкарма хакимият органы буйсынуындагы медицина оешмаларында күрсәтелә торган медицина ярдәменнән гайре) оештыру федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

11 статья. Татарстан Республикасының эшләмәүче халкын мәҗбүри медицина иминләштерүен оештыру

1. Татарстан Республикасында эшләмәүче гражданнар өчен иминләштерүчеләр Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән тәртиптә вәкаләт тапшырылган органыннан, Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнгән бүтән оешмалардан гыйбарәт. Әлеге иминләштерүчеләр эшләмәүче халыкны мәҗбүри медицина иминләштерүенә иминият кертемнәрен түләүчеләр була.

2. Татарстан Республикасының эшләмәүче халкын мәҗбүри медицина иминләштерүенә иминият кертемнәрен түләү федераль законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

13) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшчәнлекне гамәлгә ашыручы социаль юнәлештәге коммерциягә карамаган оешмаларга, хәйриячеләргә һәм үз теләге белән эшләүчеләргә ярдәм итүне оештыру;

14) Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары хезмәткәрләренә социаль ярдәм һәм кызыксындыру чараларын билгеләү;

15) Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

5 статья. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы вәкаләтләре

1. Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә дәүләт идарәсен Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы гамәлгә ашыра.

2. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы үз вәкаләтләре чикләрендә түбәндәгеләрне гамәлгә ашыра:

1) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт программаларын эшләүне;

2) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә республика дәүләт контролен (күзәтчелеген);

3) Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмаларын гамәлгә куючының функцияләрен һәм вәкаләтләрен;

4) Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә эшчәнлекне гамәлгә ашыручы социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләрнең, иҗтимагый оешмаларның һәм башка оешмаларның эшчәнлеген координацияләүне;

5) социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләрнең реестрын һәм социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның регистрын булдыруны һәм алып баруны;

6) социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр, алар тарафыннан гамәлгә ашырылган социаль хезмәт күрсәтүләр, социаль хезмәт күрсәтүләр төрләре, аларны күрсәтү вакытлары, тәртибе һәм шартлары турында, әлеге хезмәт күрсәтүләргә тарифлар турында мәгълүматтан түләүсез файдалануны, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чаралары аша, «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге (алга таба – «Интернет» челтәре) рәсми сайтларда мәгълүмат урнаштыруны кертеп, тәэмин итүне;

7) социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүче хезмәткәрләрнең һөнәри укуын, һөнәри белем алуын һәм өстәмә һөнәри белем алуын оештыруны;

2) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы законнарын үтәүне һәм башкаруны тикшереп тору;

3) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыру.

4 статья. **Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләре**

Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль законда һәм әлеге Законда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга вәкаләтле Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органын (алга таба – Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендәге вәкаләтле органы) билгеләү;

2) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасының дәүләт программаларын раслау, финанс ягыннан тәэмин итү;

3) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә программаларны, шул исәптән инвестиция программаларын, гамәлгә ашыру тәртибен билгеләү;

4) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнарының ведомствоара хезмәттәшлек регламентын раслау;

5) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә республика дәүләт контролен (күзәтчелеген) гамәлгә ашыруны оештыру тәртибен раслау;

6) Татарстан Республикасы карамагындагы социаль хезмәт күрсәтү оешмаларының (алга таба – Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмалары) штат саны нормативларын, күрсәтелгән оешмалар тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырганда йомшак инвентарь һәм торак урыннар мәйданы белән тәэмин итү нормативларын раслау;

7) Татарстан Республикасының социаль хезмәт күрсәтү оешмаларында туклану нормаларын раслау;

8) социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләр тарафыннан социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыру тәртибен раслау;

9) Татарстан Республикасында социаль хезмәт күрсәтүләрне финанслауның бер кешегә исәпләнгән нормативлары нигезендә социаль хезмәт күрсәтүләргә тарифларны раслау тәртибен билгеләү;

10) социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырган өчен түләү күләмен һәм аны алу тәртибен раслау;

11) социаль хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашырганда һәм социаль карамакта тотканда Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органнарының ведомствоара хезмәттәшлек тәртибен раслау;

12) социаль хезмәт күрсәтүләрне тәэмин итүчеләрнең реестрын һәм социаль хезмәт күрсәтүләрдән файдаланучыларның регистрын булдыру һәм алып бару тәртибен раслау;

11^1 статья. Татарстан Республикасында дарулар, медицина әйберләре, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары, дезинфекция чаралары, иммунобиологик препаратлар сатып алуны, медицина техникасын ремонтлауны һәм аңа техник хезмәт күрсәтүне оештыру
(статья 2013 елның 26 декабрендәге 104-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

Татарстан Республикасы медицина оешмаларын дарулар, медицина әйберләре, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары, дезинфекция чаралары, иммунобиологик препаратлар белән тәэмин итү, медицина техникасын ремонтлау һәм аңа техник хезмәт күрсәтү максатларында дәүләт учреждениесе яки Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының ведомство буйсынуындагы һәм аның тарафыннан билгеләнә торган дәүләт унитар предприятиесе бердәнбер тәэмин итүче (башкаручы) буларак түбәндәгеләрне тәэмин итү вәкаләтләрен гамәлгә ашыра:

1) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендә вәкаләтле органы, гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасын гамәлгә ашыруда катнаша торган Татарстан Республикасы медицина оешмалары өчен дарулар, медицина әйберләре, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары, дезинфекция чаралары, иммунобиологик препаратлар сатып алу, аларны саклау һәм илтеп тапшыру;

2) дарулар, медицина әйберләре, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары белән түләүсез тәэмин ителү хокукына ия гражданнар өчен дарулар, медицина әйберләре, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары сатып алу, аларны саклау, илтеп тапшыру һәм биреп җибәрү;

3) гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасын гамәлгә ашыруда катнаша торган Татарстан Республикасы медицина оешмалары өчен медицина техникасын ремонтлау һәм аны техник яктан карау буенча хезмәтләр күрсәтү;

4) федераль программаларны гамәлгә ашыру максатларында Татарстан Республикасына федераль бюджет акчалары исәбеннән бирелә торган даруларны, медицина әйберләрен һәм иммунобиологик препаратларны саклау һәм Татарстан Республикасы медицина оешмаларына илтеп тапшыру.

12 статья. **Халык медицинасы**

1. Халык медицинасы халык тәҗрибәсендә урнашып калган савыктыру методларыннан гыйбарәт, аларның нигезендә сәламәтлекне бәяләү һәм торгызу белемнәреннән, гыйлемнәреннән һәм практик кү-

некмәләреннән файдалану ята. Оккульт-магик характердагы хезмәтләр күрсәтү, шулай ук дини йолаларны үтәү халык медицинасына керми.

2. Халык медицинасы белән шөгыльләнү хокукына Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан бирелгән рөхсәтне алган граждан ия була.

3. Халык медицинасы белән шөгыльләнүгә рөхсәт бирү турындагы карар гражданның гаризасы һәм коммерциячел булмаган профессиональ медицина оешмасы күрсәтмәсе йә гражданның гаризасы һәм коммерциячел булмаган профессиональ медицина оешмасының һәм медицина оешмасының уртак күрсәтмәсе нигезендә кабул ителә. Рөхсәт Татарстан Республикасы территориясендә халык медицинасы белән шөгыльләнү хокукы бирә.

4. Рөхсәт алган зат халык медицинасы белән Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә шөгыльләнә.

5. Гражданны халык медицинасы белән шөгыльләнүгә рөхсәттән мәхрүм итү мондый рөхсәтне биргән Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы карары буенча гамәлгә ашырыла, һәм аңа карата судка шикаять бирелергә мөмкин.

6. Халык медицинасы гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасына керми.

7. Халык медицинасы белән законсыз шөгыльләнү, шулай ук халык медицинасы белән шөгыльләнгәндә гражданнарның гомеренә яисә сәламәтлегенә зыян китерү Россия Федерациясе законнарында каралган җаваплылыкка китерә.

4 бүлек. **Сәламәтлек саклау өлкәсендә гражданнарның аерым категорияләре хокуклары**

13 статья. **Балаларның сәламәтлеген саклау**

1. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары һәм җирле үзидарә органнары үз вәкаләтләре чикләрендә авыруларны профилактикалауга, алдан ачыклауга һәм дәвалауга, аналарның һәм сабыйларның вафат булуларын киметүгә, балаларда һәм аларның ата-аналарында сәламәт яшәү рәвешенә этәрерлек омтылыш булдыруга юнәлдерелгән программалар эшлиләр һәм гамәлгә ашыралар, балаларны дару препаратлары, дәвалау туклануының махсуслаштырылган продуктлары, медицина әйберләре белән тәэмин итүне оештыру һәм өч яшькә кадәрге балаларны табиблар рецептлары буенча махсуслаштырылган сөт продуктлары һәм катнашмалар белән түләүсез тәэмин итү буенча тиешле чаралар күрәләр.

2. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары үз вәкаләтләре чикләрендә балаларга медицина ярдәме күрсәтүче медицина оешмаларын балалар өчен, шул исәптән инвалид балалар өчен дә, аларда булуның уңайлы шартларын тудыруны һәм ата-аналарының һәм

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасында гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә аерым мәсьәләләрне җайга салу турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2014 елның 26 ноябрендә
кабул ителде

1 бүлек. **Гомуми нигезләмәләр**

1 статья. **Әлеге Законның җайга салу предметы**

Әлеге Закон Татарстан Республикасында гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә (алга таба – социаль хезмәт күрсәтү өлкәсе) аерым мәсьәләләрне җайга сала.

2 статья. **Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә мөнәсәбәтләрне хокукый җайга салу**

1. Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә мөнәсәбәтләр «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» 2013 елның 28 декабрендәге 442-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба – «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль закон), аның нигезендә кабул ителә торган башка федераль законнар, Россия Федерациясенең бүтән норматив хокукый актлары, әлеге Закон, Татарстан Республикасының башка законнары һәм Татарстан Республикасының бүтән норматив хокукый актлары белән җайга салына.

2. Әлеге Законда кулланылучы төп төшенчәләр «Россия Федерациясендә гражданнарга социаль хезмәт күрсәтү нигезләре турында» Федераль законда билгеләнгән мәгънәләрендә кулланыла.

2 бүлек. **Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләре**

3 статья. **Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләре**

Социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) социаль хезмәт күрсәтү өлкәсендә мөнәсәбәтләрне законнар чыгарып җайга салу;

шулай ук юридик затлар яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнар Административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка тартылалар.

9 статья. Әлеге Законның үз көченә керүе

Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көненнән соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Татарстан Республикасы Президенты Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль
2010 елның 14 октябре
№ 71-ТРЗ

(яисә) бүтән гаилә әгъзаларының алар белән бергә булу мөмкинлеген исәпкә алып төзиләр һәм үстерәләр, шулай ук балаларның оешкан ялына, аларны савыктыруга, сәламәтлеген торгызуга юнәлдерелгән социаль инфраструктура булдыралар.

14 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә йөкле хатыннарның һәм аналарның хокуклары

1. Россия Федерациясендә ана булу дәүләт тарафыннан саклана һәм кызыксындырыла.

2. Һәр хатын-кыз йөклелек чорында, бала тудырганда һәм бала тудырганнан соң гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләре программасы кысаларында медицина оешмаларында медицина ярдәме белән тәэмин ителә.

3. Йөкле хатыннарны, бала имезүче аналарны, шулай ук өч яшькә кадәрге балаларны тулы күләмдә һәм дәрәҗәдә азык-төлек белән тәэмин итү, шул исәптән махсус туклану пунктлары һәм сәүдә оешмалары аша да, табиблар бәяләмәсе буенча Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты тарафыннан билгеләнгән тәртип нигезендә гамәлгә ашырыла.

15 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә балигъ булмаганнарның хокуклары

1. Сәламәтлек саклау өлкәсендә балигъ булмаганнар түбәндәге хокукларга ия:

1) вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнгән шартларда медицина караулары узу, шул исәптән мәгариф оешмаларына укырга кергәндә һәм аларда уку чорында, физик культура һәм спорт белән шөгыльләнгәндә, диспансеризация, диспансер күзәтүе, медицина реабилитациясе узу, медицина ярдәме күрсәтелү, шул исәптән мәгариф оешмаларында укыган һәм тәрбияләнгән чорда;

(2014 елның 12 июнендәге 53-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

2) савыгу һәм оешкан ял чорында вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә медицина ярдәме күрсәтелү;

3) санитария-гигиена белеме алу, үзләренең физиологик үзенчәлекләренә һәм сәламәтлеге торышына туры килерлек һәм үзләренә карата уңайсыз факторлар йогынтысын булдырмаслык шартларда уку һәм хезмәт итү;

4) профессиональ яраклылык билгеләнгәндә Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда түләү алмыйча гына медицина консультациясе алу;

5) Федераль законның 22 статьясы нигезендә үзләре өчен мөмкин булган рәвештә сәламәтлек торышы турында мәгълүмат алу.

2. Наркомания белән авыручы унбиш яшьтән өлкәнрәк балигъ булмаганнар һәм уналты яшьтән өлкәнрәк башка балигъ булмаганнар медицина катышуына мәгълүматлы ирекле ризалык бирү яисә Федераль закон нигезендә аннан баш тарту хокукына ия, моңа Федераль законның 20 статьясындагы 2 һәм 9 өлешләре нигезендә аларга медицина ярдәме күрсәтү очраклары керми.

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

3. Ятим балалар, ата-ана каравыннан мәхрүм калган балалар һәм кыен тормыш хәлләренә дучар булган балалар, дүрт яшькә җиткәнче, дәүләт сәламәтлек саклау системасы һәм муниципаль сәламәтлек саклау системасы медицина оешмаларында вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан билгеләнгән шартларда тотылырга мөмкин.

5 бүлек. Халыкка социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турында мәгълүмат җиткерү, шулай ук эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында мәгълүмат җиткерү

16 статья. Халыкка социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турында мәгълүмат җиткерүне, шулай ук эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында мәгълүмат җиткерүне гамәлгә ашыручы органнар

Халыкка социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турында мәгълүмат җиткерү, шулай ук эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында мәгълүмат җиткерү Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгеләгән тәртиптә – Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан, әлеге Законның 17 – 19 статьяларында билгеләнгән тәртиптә муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

17 статья. Халыкка мәгълүмат җиткерү предметы

1. Муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары еллык статистика күрсәткечләре нигезендә халыкка социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турында мәгълүмат җиткерәләр, шул исәптән халыкка түбәндәге күрсәткечләрне дә җиткерәләр:

3) әлеге Законны бозу очрагы турында эчке эшләр органнарына түбәндәге мәгълүматны кичекмәстән хәбәр итәргә:

а) баланы күргән урынны һәм вакытны;

б) баланың шәхесе, аның ата-анасы (аларны алмаштыручы затлар) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затлар (алары булган очракта) турында белешмәләрне;

в) баланы танырга мөмкинлек бирүче белешмәләрне (якынча яшен, җенесен, чәч төсен, киемен тасвирлауны, үзенчәлекле билгеләрен), алкоголь, наркотик, агуланып исерү билгеләренең булуын яисә булмавын;

г) бала белән бергә булган балигъ булганнар турында белешмәләрне (алары булган очракта);

д) хәбәрне җиткерүченең фамилиясен, исемен, атасының исемен һәм телефонын.

2. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балигъ булмаганның булуы факты ачыкланганда эчке эшләр органнарының вазыйфаи затлары:

1) балигъ булмаганның шәхесен, аның тору урынын, ата-анасы (аларны алмаштыручы затлар) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затлар турындагы белешмәләрне, алары булмаган очракта, шушы белешмәләрне ачыклый;

2) балигъ булмаганның булу урыны турында кичекмәстән ата-анага (аларны алмаштыручы затларга) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга хәбәр итә һәм аларга баланы илтеп тапшыру буенча гамәлләрне алар белән килештерә;

3) баланы аның ата-анасына (аларны алмаштыручы затларга) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга ашыгыч рәвештә илтеп тапшыру чараларын күрә;

4) әлеге Закон таләпләрен бозган затларны административ җаваплылыкка тарту өчен кирәкле материаллар әзерли.

3. Ата-ана (аларны алмаштыручы затлар) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затлар урыннарында булмаган очракта, аларның кайда икәнлеген ачыклау мөмкинлеге булмаганда яисә балигъ булмаганны бу затларга тапшыруда тоткарлык тудыра торган башка хәлләр булганда, эчке эшләр органнарының вазыйфаи затлары балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларын профилактикалау турындагы законнар нигезендә чаралар күрәләр.

8 статья. Әлеге Законны бозган өчен җаваплылык

Балаларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә ярдәм итү һәм аларга зыян китерүне кисәтү чараларын тәэмин итү буенча билгеләнгән таләпләрне үтәмәгән өчен ата-аналар (аларны алмаштыручы затлар), балалар катнашында чаралар үткәрүче затлар,

булуын) кисәтү һәм күрсәтелгән объектларда (территорияләрдә, биналарда) аларны ачыклау буенча чаралар күрүне тәэмин итәргә тиеш.

3. Юридик затлар яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнар балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарга кертелгән үзләре файдалана торган объектларда (территорияләрдә, биналарда) балигъ булмаганнарга булу рөхсәт ителмәү турында мәгълүмат урнаштыруны тәэмин итәләр. Бу мәгълүмат тиешле объектка (территориягә, бинага) керү урынында күренеп торырлык һәм аңлаешлы итеп куелырга тиеш.

4. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балаларга булуны рөхсәт итмәү таләпләрен үтәүне тикшереп тору балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларын профилактикалау системасы органнары һәм учреждениеләре тарафыннан үз компетенциясе кысаларында гамәлгә ашырыла.

5. Гражданнар, иҗтимагый оешмалар балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларны ачыклауда һәм булдырмауда балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларны профилактикалау системасы органнарына һәм учреждениеләренә ярдәм итәргә хокуклы.

7 статья. **Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларны күрү турында ата-аналарга (аларны алмаштыручы затларга) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга хәбәр итү һәм аларны илтеп тапшыру тәртибе**

1. Балигъ булмаганнарның күзәтүчесезлеген һәм хокук бозуларын профилактикалау системасы органнарының һәм учреждениеләренең вазыйфаи затлары балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балигъ булмаганны күргән очракта, шулай ук юридик затларның җитәкчеләре, башка вазыйфаи затлары, юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнар, аларның вәкилләре балигъ булмаганны балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарга кертелгән үзләре файдалана торган объектларда (территорияләрдә, биналарда) күргәндә түбәндәгеләрне үтәргә тиеш:

1) балигъ булмаганны ата-анага (аларны алмаштыручы затларга), балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга яисә эчке эшләр органнары хезмәткәрләренә тапшырганга кадәр балигъ булмаганны күргән объектта (территориядә, бинада) аңа имин шартлар тудырырга;

2) балага исемен һәм фамилиясен, яшен, тору урыны адресын, шулай ук ата-анасының (аларны алмаштыручы затларның), балалар катнашында чаралар үткәрүче затларның фамилияләрен, исемнәрен һәм аталарының исемен, аларның телефоннарын, балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда булуының сәбәбен әйтүне тәкъдим итәргә;

1) социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар исемлеге турындагы;

2) социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар барлыкка килү сәбәпләре һәм таралу шартлары турындагы;

3) тиешле муниципаль берәмлекләр территорияләрендә социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу дәрәҗәсе турындагы;

4) тиешле муниципаль берәмлекләр халкының социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар белән авыру дәрәҗәсе турындагы;

5) тиешле муниципаль берәмлекләр халкының социаль әһәмияттәге авырулардан һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулардан вафат булу дәрәҗәсе турындагы;

6) тиешле муниципаль берәмлекләр территорияләрендә социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге фаразлары турындагы;

7) тиешле муниципаль берәмлекләр территорияләрендә социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеген булдырмый калу һәм мондый таралу нәтиҗәләрен минимальләштерү гамәлләре турындагы;

8) бүтән кирәкле күрсәткечләрне.

2. Муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында мәгълүмат җиткергәндә халыкка түбәндәге күрсәткечләрне дә җиткерәләр:

1) эпидемияләре тиешле муниципаль берәмлекләр территорияләрендә килеп чыгу мөмкинлеге булган һәм килеп чыккан авырулар турындагы, мондый авыруларның симптомнары, характеры һәм дәвамлылыгы, аларны профилактикалау яисә дәвалау өчен кулланыла торган дару препаратлары турындагы;

2) эпидемияләр килеп чыгу сәбәпләре һәм алар таралуга этәрә торган шартлар турындагы;

3) тиешле муниципаль берәмлекләр территорияләрендә эпидемияләр чыганаклары турындагы;

4) эпидемияләр килеп чыгу куркынычын булдырмый калу һәм килеп чыккан эпидемияләрнең зыяннарын бетерү гамәлләре турындагы, уздырыла торган карантин гамәлләре турындагы һәм эпидемияләр килеп чыгуга бәйле рәвештә медицина ярдәме күрсәтүче медицина оешмалары, халыкны килеп чыккан эпидемияләрдән яклау алымнары һәм ысуллары турындагы күрсәткечләрне дә кертеп;

5) бүтән кирәкле күрсәткечләрне.

3. Әлеге статьяның 1 һәм 2 өлешләре нигезендә халыкка җиткерелә торган күрсәткечләр оператив, аңлаешлы һәм дөрес булырга тиеш.

18 статья. **Халыкка мәгълүмат җиткерү сроклары**

1. Муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары социаль әһәмияттәге авырулар һәм әйләнә-тирәдәгеләр өчен куркыныч тудыра торган авырулар таралу мөмкинлеге турындагы мәгълүматны тиешле еллык статистика күрсәткечләрен алганнан соң бер айдан да соңга калмыйча халыкка җиткерәләр.

2. Муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турыдан-туры ачыкланганнан йә дәүләт һәм бүтән органнардан һәм оешмалардан, шулай ук гражданнардан эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турында белешмәләр алынганнан соң эпидемияләр килеп чыгу куркынычы һәм килеп чыгу турындагы мәгълүматны кичекмәстән халыкка җиткерергә керешәләр һәм эпидемияләр килеп чыгу куркынычы юкка чыгарылганнан һәм килеп чыккан эпидемияләр зыяннарын бетергәннән соң мәгълүмат җиткерүне туктаталар.

3. Муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары, эпидемияләр килеп чыгу куркынычы бетү һәм эпидемияләр тәмамлану (аларны локальләштерү) турыдан-туры ачыкланганнан йә дәүләт һәм бүтән органнардан һәм оешмалардан эпидемияләр килеп чыгу куркынычы бетү һәм эпидемияләр тәмамлану (аларны локальләштерү) турында белешмәләр алынган көннән соң килүче көннән дә соңга калмыйча, эпидемияләр килеп чыгу куркынычы бетү һәм эпидемияләр тәмамлану (аларны локальләштерү) турында халыкка мәгълүмат җиткерәләр.

19 статья. **Халыкка мәгълүмат җиткерү рәвешләре**

Халыкка мәгълүмат җиткерү муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнары тарафыннан түбәндәге юллар белән гамәлгә ашырыла:

1) тиешле күрсәткечләре булган стендларны җәмәгать урыннарында урнаштыру;

2) тиешле күрсәткечләрне халыкка аның белән очрашуларда җиткерү;

3) тиешле күрсәткечләрне массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгару;

4) тиешле күрсәткечләрне муниципаль район яисә шәһәр округы җирле үзидарә органының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында урнаштыру;

5) кешеләр күп җыела торган урыннарда халыкка хәбәр итүнең һәм мәгълүмат җиткерүнең махсуслаштырылган техник чараларын куллану;

6) халыкка мәгълүмат җиткерүнең бүтән рәвешләрен законнар нигезендә куллану.

9. Объектларны (территорияләрне, биналарны) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган әлеге статьяның 3 өлеше нигезендә билгеләнгән урыннар исемлегеннән, бу объектларның (территорияләрнең, биналарның) профилен (максатчан билгеләнешен) үзгәртүгә яисә юкка чыгаруга (файдалануны туктатуга) бәйле рәвештә, төшереп калдыру, шулай ук объектларның (территорияләрнең, биналарның) исемлегенә аларның исемнәре үзгәрүгә бәйле рәвештә үзгәреш кертү муниципаль районнарның, шәһәр округларының вәкиллекле органнары карары белән гамәлгә ашырыла.

5 статья. **Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларга булу рөхсәт ителмәү хакында хәбәр итү**

1. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары, җирле үзидарә органнары балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларга булу рөхсәт ителмәү турында һәм әлеге Закон таләпләрен бозган өчен административ җаваплылык хакында, шул исәптән массакүләм мәгълүмат чаралары һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәре аша, үз вәкаләтләре чикләрендә халыкка мәгълүмат бирәләр.

(2011 елның 10 октябрендәге 71-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

2. Балигъ булмаганнарның караучысыз калуларын һәм хокук бозуларын профилактикалау системасы органнары һәм учреждениеләре, шулай ук балигъ булмаганнарның караучысыз калуларын һәм хокук бозуларын профилактикалау чараларын гамәлгә ашыручы башка органнар һәм учреждениеләр балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларга булу рөхсәт ителмәү хакында балигъ булмаганнар һәм ата-аналар (аларны алмаштыручы затлар) арасында аңлату эшләре уздыралар.

6 статья. **Балаларның сәламәтлегенә һәм аларның үсешенә зыян китерүне кисәтү чараларын тәэмин итүгә таләпләр**

1. Ата-аналар (аларны алмаштыручы затлар), балалар катнашында чаралар үткәрүче затлар балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балаларга булуны рөхсәт итми торган таләпләрнең үтәлүен тәэмин итәргә тиеш.

2. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарга кертелгән объекттан (территориядән, бинадан) файдаланучы юридик зат җитәкчеләре яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнар балигъ булмаганнарның әлеге объектларда (территорияләрдә, биналарда) булуын (балигъ булмаганнарның күзәтүчесез

тарафыннан гамәлгә ашырыла, аның функцияләрен Балигъ булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау буенча республика комиссиясе башкара.

(2013 елның 18 октябрендәге 80-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

5. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган башка урыннарны билгеләү турындагы тәкъдимнәр, әлеге тәкъдимнәрне дәлилләүче материаллар белән бергә, муниципаль районның, шәһәр округының вәкиллекле органы тарафыннан эксперт комиссиясенә җибәрелә, ул әлеге тәкъдимнәр кергән көннән алып 30 көн эчендә аларны карый һәм карау нәтиҗәләре буенча эксперт бәяләмәсе кабул итә. Кергән тәкъдимнәрне эксперт комиссиясе тарафыннан карау тәртибен әлеге Закон нигезендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты билгели, һәм анда тәкъдимне керткән муниципаль районның, шәһәр округының вәкиллекле органы вәкилләренең катнашу мөмкинлеге һәм балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарга кертелүе күздә тотыла торган объекттан (территориядән, бинадан) файдаланучы юридик зат, юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнарның катнашу мөмкинлеге каралырга тиеш. Эксперт комиссиясе бәяләмәсе тәкъдимне керткән муниципаль районның, шәһәр округының вәкиллекле органына җибәрелә.

6. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган башка урыннарны билгеләү турындагы карар эксперт комиссиясенең уңай бәяләмәсе нигезендә муниципаль районның, шәһәр округының вәкиллекле органы тарафыннан кабул ителә.

7. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарны билгеләү турында муниципаль районның, шәһәр округының вәкиллекле органы карары билгеләнгән тәртиптә халыкка җиткерелергә (бастырып чыгарылырга) тиеш. Вәкиллекле орган карары һәм эксперт бәяләмәсе күчермәләре вәкиллекле орган карар кабул иткән көннән алып өч көн эчендә әлеге карар белән балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарга кертелгән объекттан (территориядән, бинадан) файдаланучы юридик затка яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданга җибәрелә.

8. Гомуми файдаланудагы транспорт чараларында төнлә балаларның ата-аналардан (аларны алмаштыручы затлардан), шулай ук балалар катнашында чаралар үткәрүче затлардан башка йөрүен тыю әлеге транспорт чараларының маршрутлары Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең башка субъектлары территорияләре аша үткәндә бу чараны куллану тәртибе турында Татарстан Республикасы һәм Россия Федерациясенең башка субъектлары арасында төзелә торган килешүләрне исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

20 статья. **Халыкка мәгълүмат җиткерүгә ярдәм күрсәтү**

Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы үзе билгеләгән тәртиптә муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының җирле үзидарә органнарына халыкка мәгълүмат җиткерүдә, шул исәптән тиешле күрсәткечләрне бирү юлы белән дә ярдәм күрсәтергә тиеш.

6 бүлек. **Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында**

21 статья. **Кан алу-кан салу хезмәте**

Кан алу-кан салу хезмәте «Кан һәм аның компонентлары донорлыгы турында» 2012 елның 20 июлендәге 125-ФЗ номерлы Федераль законның 5 статьясында күрсәтелгән, бердәм системага берләшкән органнардан һәм оешмалардан гыйбарәт, шул исәптән:

1) Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы, шулай ук сәламәтлек саклау өлкәсендә вәкаләтләр башкаручы җирле үзидарә органнары;

2) Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең ведомство буйсынуындагы һәм донор каны һәм (яисә) аның компонентлары әйләнеше өлкәсендә эшчәнлекне башкаручы медицина оешмалары, мәгариф оешмалары, фәнни оешмалар.

22 статья. **Кан һәм аның компонентлары донорлыгын пропагандалау**

1. Кан һәм аның компонентлары донорлыгын пропагандалау потенциаль донорларны кан һәм (яисә) аның компонентларын бирүгә җәлеп итү максатларында кан һәм аның компонентлары донорлыгының социаль әһәмияте турында халыкка массакүләм мәгълүмат чаралары аша, шулай ук фәнни, әдәби әсәрләр һәм реклама материаллары бастырып чыгару, тематик күргәзмәләр, смотрлар, конференцияләр оештыру һәм халыкка мәгълүмат җиткерүнең Россия Федерациясе законнары белән тыелмаган башка алымнарын куллану юлы белән гамәлгә ашырыла торган мәгълүмат җиткерүдән гыйбарәт.

2. Кан һәм аның компонентлары донорлыгын пропагандалау кан алу-кан салу хезмәтенә керүче федераль башкарма хакимиятнең сәламәтлек саклау өлкәсендәге органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы, шулай ук донор каны һәм (яисә) аның компонентлары әйләнеше өлкәсендә эшчәнлекне гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

23 статья. Иҗтимагый берләшмәләрнең һәм коммерциячел булмаган оешмаларның кан һәм аның компонентлары донорлыгын үстерү гамәлләрендә катнашулары

Иҗтимагый берләшмәләр һәм коммерциячел булмаган оешмалар (шул исәптән «Россия Кызыл Хач» бөтенроссия иҗтимагый оешмасы) кан алу-кан салу хезмәтенә керүче федераль башкарма хакимиятнең сәламәтлек саклау өлкәсендәге органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы, сәламәтлек саклау өлкәсендә вәкаләтләр башкаручы җирле үзидарә органнары белән берлектә, шулай ук донор каны һәм (яисә) аның компонентлары әйләнеше өлкәсендә эшчәнлекне гамәлгә ашыручы оешмалар белән берлектә кан һәм аның компонентлары донорлыгын үстерү гамәлләрендә, шул исәптән кан һәм (яисә) аның компонентлары донорлыгын түләүсез пропагандалауга юнәлдерелгән гамәлләрдә катнашырга мөмкин.

7 бүлек. Сәламәтлек саклау өлкәсендә финанс тәэминаты

24 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә финанс тәэминаты чыганаклары

Сәламәтлек саклау өлкәсендә финанс тәэминаты чыганаклары федераль бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты, җирле бюджетлар акчаларыннан, мәҗбүри медицина иминияте акчаларыннан, оешмалар һәм гражданнар акчаларыннан, физик һәм юридик затлардан кергән акчалардан, шул исәптән ирекле иганәләрдән, һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән тыелмаган башка чыганаклардан гыйбарәт.

25 статья. Татарстан Республикасының сәламәтлек саклау өлкәсендәге чыгым йөкләмәсе

Татарстан Республикасының сәламәтлек саклау өлкәсендәге чыгым йөкләмәсе түбәндәге гамәлләрне финанс белән тәэмин итүдән гыйбарәт:

1) гражданнарга медицина ярдәмен түләүсез күрсәтүнең дәүләт гарантияләренең территориаль программасы кысаларындагы:

а) гражданнарга беренчел медицина-санитария ярдәме күрсәтү буенча (мәҗбүри медицина иминияте программаларына кертелмәгән медицина ярдәме, шулай ук мәҗбүри медицина иминияте программаларында каралган медицина ярдәме өчен түләү тарифлары структурасына кертелмәгән чыгымнар өлешендә);

б) гражданнарга махсуслаштырылган, шул исәптән югары технологияле, медицина ярдәме күрсәтү буенча (территориаль мәҗбүри медицина иминияте программасына кертелмәгән медицина ярдәме, шулай ук территориаль мәҗбүри медицина иминияте программасында каралган медицина ярдәме өчен түләү тарифлары структурасына кертелмәгән чыгымнар өлешендә);

в) гражданнарга ашыгыч, шул исәптән махсуслаштырылган ашыгыч, медицина ярдәме күрсәтү буенча (территориаль мәҗбүри медици-

гы товарлар реализацияләү өчен генә билгеләнгән объектларында (территорияләрдә, биналарында), сыра ресторааннарында, шарәб барларында, сыра барларында, чәркәханәләрдә, бары тик алкоголь продукциясен реализацияләү өчен генә билгеләнгән башка урыннарда, тәүлекнең нинди вакытына карамастан, балигъ булмаганнарга булу тыела.

(2015 елның 8 октябрендәге 72-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

2. Балигъ булмаганнарның төнлә ата-аналардан (аларны алмаштыручы затлардан) яисә балалар катнашында чаралар үткәрүче затлардан башка булуы (алга таба – балигъ булмаганнарның күзәтүчесез булуы) түбәндәге урыннарда тыела:

1) җәмәгать урыннарында, шул исәптән урамнарда, стадионнарда, паркларда, бакчаларда;

2) гомуми файдаланудагы транспорт чараларында;

3) вокзаллар һәм аэропортлар территорияләрендә, моңа балигъ булмаганнар пассажир булган очраклар керми;

4) күпфатирлы торак йортларның гомуми файдаланудагы урыннарында, күпфатирлы торак йортлар янәшәсендәге территорияләрдә, шул исәптән балалар һәм спорт мәйданчыкларында;

5) сулыкларда һәм алар янәшәсендәге территорияләрдә;

6) юридик затларның яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнарның «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәреннән файдалануны тәэмин итү өчен, шулай ук сәүдә һәм җәмәгать туклануы өлкәсендә (оешмаларда яисә пунктларда) хезмәт күрсәтүләрне гамәлгә ашыру өчен, законда билгеләнгән тәртиптә алкоголь продукциясен ваклап сату каралган күңел ачу, ял итү өчен каралган объектларында (территорияләрдә, биналарда).

(2011 елның 10 октябрендәге 71-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, 2015 елның 8 октябрендәге 72-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

3. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган башка урыннар, мәдәни һәм бүтән җирле гореф-гадәтләрне исәпкә алып, шул исәптән балигъ булмаганнарның күзәтүчесез калуларын һәм хокук бозуларын профилактикалау системасы органнары һәм учреждениеләре, башка дәүләт органнары, җирле үзидарә органнары, оешмалар, иҗтимагый оешмалар, гражданнар тәкъдимнәре нигезендә, муниципаль районнарның һәм шәһәр округларының вәкиллекле органнары тарафыннан билгеләнергә мөмкин. Шәһәр һәм авыл җирлекләре территорияләрендә балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннар тиешле җирлекнең вәкиллекле органы тәкъдиме яисә ризалыгы белән билгеләнә.

4. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган башка урыннарны билгеләү турында тәкъдимнәрне бәяләү эксперт комиссиясе

тыела торган, Федераль законда билгеләнгән һәм (яисә) әлеге Закон нигезендә ачыкланган, урыннар;

4) ата-ананы алмаштыручы затлар – балигъ булмаганның законлы вәкилләре, шулай ук ата-анасының (законлы вәкилләренең) телдән яисә язмача белдерелгән ризалыгы яисә кушуы буенча балигъ булмаганны озатып йөрүче балигъ булган туганнар һәм башка затлар;

5) төнге вакыт – 1 сентябрьдән башлап 31 майны кертеп 22 сәгатьтән алып 6 сәгатькә кадәр; 1 июньнән башлап 31 августны кертеп 23 сәгатьтән алып 6 сәгатькә кадәр вакыт аралыгы.

3 статья. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балаларны булдырмау буенча төп чаралар

Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балаларны булдырмау буенча төп чаралар түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

1) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда балигъ булмаганнарга булу рөхсәт ителмәү турында балигъ булмаганнарга, ата-аналарга (аларны алмаштыручы затларга), башка гражданнарга һәм оешмаларга мәгълүмат бирү;

2) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларның булуын тикшереп торуны гамәлгә ашыру;

3) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларның булуын ачыклау;

4) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларның күренүе турында ата-аналарга (аларны алмаштыручы затларга), шулай ук балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга, эчке эшләр органнарына хәбәр итү;

5) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда күренгән балигъ булмаганнарны ата-аналарга (аларны алмаштыручы затларга), шулай ук балалар катнашында чаралар үткәрүче затларга илтеп тапшыру;

6) балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарда аларга булу рөхсәт ителмәү хакында балигъ булмаганнар, ата-аналар (аларны алмаштыручы затлар) белән законнар нигезендә профилактика эше үткәрү;

7) әлеге Закон таләпләрен бозган өчен административ җаваплылык билгеләү.

4 статья. Балигъ булмаганнарга булу тыела яисә чикләнә торган урыннарны билгеләү

1. Юридик затларның яисә юридик зат төземичә генә эшкуарлык эшчәнлеген башкаручы гражданнарның бары тик сексуаль характерда-

на иминияте программасына кертелмәгән медицина ярдәме, шулай ук территориаль мәҗбүри медицина иминияте программасында каралган медицина ярдәме өчен түләү тарифлары структурасына кертелмәгән чыгымнар өлешендә);

г) гражданнарга паллиатив медицина ярдәме күрсәтү буенча;

2) кеше гомеренә яный торган һәм хроник рәвештә көчәя бара торган, гражданның гомер озынлыгын кыскартуга яисә инвалидлыкка китерә торган сирәк (орфан) авырулар исемлегенә кертелгән авырулардан дәвалау өчен гражданнарны билгеләнгән тәртиптә Россия Федерациясе территориясендә теркәлгән дару препаратлары һәм махсуслаштырылган дәвалау-туклану продуктлары белән тәэмин итү (Федераль законның 15 статьясындагы 1 өлешенең 2 пунктында күрсәтелгән авырулардан тыш);

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

3) Татарстан Республикасы территориясендә йогышлы авыруларны кисәтү, таралуын чикләү һәм бетерү максатларындагы гамәлләрне тормышка ашыру;

4) кан һәм аның компонентлары донорлыгын үстерү, оештыру һәм пропагандалау;

5) ВИЧ-инфекция таралуны кисәтү буенча Татарстан Республикасы карамагындагы медицина оешмаларында уздырыла торган;

(2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

6) эшләмәүче халыкны мәҗбүри медицина иминләштерүенә иминият кертемнәре түләү;

6[1]) трансплантацияләү (күчереп утырту) максатларында органнарның һәм тукымаларның донорлыгына бәйле һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең вәкаләтле органы буйсынуындагы медицина оешмаларына бүлеп бирү өчен каралган Татарстан Республикасы бюджетының бюджет ассигнованиеләре исәбеннән гамәлгә ашырыла торган медицина эшчәнлеге буенча;

(2015 елның 8 октябрендәге 73-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән кертелде)

7) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә башка йөкләмәләр.

8 бүлек. Сәламәтлек саклау өлкәсендә контроль оештыру

26 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә контроль, шулай ук аны гамәлгә ашыруга вәкаләтле органнар

1. Сәламәтлек саклау өлкәсендәге контрольгә түбәндәгеләр керә:

1) медицина эшчәнлегенең сыйфатына һәм иминлегенә контроль (дәүләт, ведомство, эчке контроль);

2) дарулар әйләнеше өлкәсендә Россия Федерациясенең дарулар әйләнеше турындагы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла торган дәүләт контроле (күзәтчелеге) (дарулар җитештерү өлкәсендә һәм фармацевтика эшчәнлеге өлкәсендә лицензия контроле, дарулар әйләнеше өлкәсендә федераль дәүләт күзәтчелеге);

3) медицина әйберләре әйләнешенә дәүләт контроле;

4) халыкның санитария-эпидемиология иминлеге турында Россия Федерациясе законнары нигезендә гамәлгә ашырыла торган федераль дәүләт санитария-эпидемиология күзәтчелеге.

2. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең медицина эшчәнлегенең сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт, ведомство, эчке контрольне, шулай ук дарулар җитештерү өлкәсендә һәм фармацевтика эшчәнлеге өлкәсендә лицензия контролен гамәлгә ашыручы вәкаләтле органы Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органыннан гыйбарәт.

3. Әлеге статьяның 1 өлешендә каралган контрольне гамәлгә ашыручы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органнары федераль законнар нигезендә билгеләнә.

27 статья. Сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт контролен гамәлгә ашыручы органнар вәкаләтләре

1. Вәкаләтле федераль башкарма хакимият органнары, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы (алга таба – дәүләт контроле органнары):

1) сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын бозу очрагында үтәлеше мәҗбүри булган күрсәтмәләр бирә;

2) сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын бозган өчен медицина оешмаларын һәм фармацевтика оешмаларын, аларның вазыйфаи затларын, федераль башкарма хакимият органнарының, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының, җирле үзидарә органнарының, бюджеттан тыш дәүләт фондларының вазыйфаи затларын Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән очракларда һәм тәртиптә җаваплылыкка тарта;

3) сәламәтлек саклау, дарулар әйләнеше өлкәсендә административ хокук бозулар турында беркетмәләр төзи һәм мондый хокук бозуларны булдырмау чараларын күрә;

4) җинаятьләр билгеләре буенча җинаять эшләре кузгату турындагы мәсьәләләрне хәл итү өчен мәҗбүри таләпләрне бозуларга бәйле материалларны вәкаләтле органнарга җибәрә;

5) сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын бозулар турында дәгъвалар, гаризалар белән судка мөрәҗәгать итә;

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасында балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерүне кисәтү чаралары турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2010 елның 23 сентябрендә
кабул ителде

*(2011 елның 10 октябрендәге 71-ТРЗ номерлы,
2013 елның 18 октябрендәге 80-ТРЗ номерлы,
2015 елның 8 октябрендәге 72-ТРЗ номерлы
Татарстан Республикасы законнары редакциясендә)*

1 статья. Әлеге Законның җайга салу предметы

Әлеге Закон «Россия Федерациясендә бала хокукларының төп гарантияләре турында» 1998 елның 24 июлендәге 124-ФЗ номерлы Федераль закон (алга таба – Федераль закон) нигезендә Татарстан Республикасы территориясендә балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерүне кисәтү чараларын билгели.

2 статья. Әлеге Законда кулланылучы төп төшенчәләр

Әлеге Закон максатларында түбәндәге төп төшенчәләр кулланыла:

1) балалар (балигъ булмаганнар) – 18 яшькә җитмәгән затлар, моңа эмансипацияләнгән балигъ булмаганнар һәм 18 яшькә җиткәнче никахлашкан затлар керми;

2) балигъ булмаганнарга булу тыелган урыннар – балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерергә мөмкин булган, Федераль законда билгеләнгән һәм (яисә) әлеге Закон нигезендә ачыкланган, урыннар;

3) балигъ булмаганнарга булу чикләнә торган урыннар – балаларның сәламәтлегенә, аларның физик, интеллектуаль, психик, рухи һәм әхлакый үсешенә зыян китерүне кисәтү максатларында ата-аналарыннан (аларны алмаштыручы затлардан), шулай ук балалар катнашында чаралар үткәрүче затлардан башка төнлә балигъ булмаганнарга булу

5) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2007 елның 27 декабрендәге 67-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2007, № 12 (II өлеш);

6) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2009 елның 29 июлендәге 35-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2009, № 7 – 8 (I өлеш);

7) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2010 елның 29 июнендәге 37-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2010, № 6 (I өлеш);

8) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законының 52 статьясына үзгәреш кертү хакында» 2010 елның 25 декабрендәге 103-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2010, № 12 (II өлеш).

32 статья. **Әлеге Законның үз көченә керү тәртибе**

1. Әлеге Закон, әлеге статьяның үз көченә керүенең бүтән сроклары билгеләнгән нигезләмәләреннән гайре, рәсми басылып чыккан көненнән соң 30 көн узгач үз көченә керә.

2. Әлеге статьяның 5 өлеше рәсми басылып чыккан көненнән үз көченә керә.

3. Әлеге Законның 4 статьясындагы 1 өлешенең 13 пункты, 2 өлеше, 5 статьясындагы 14 – 16 пунктлары, 6 бүлеге 2013 елның 20 гыйнварыннан үз көченә керә.

4. Әлеге Законның 4 статьясындагы 1 өлешенең 12 пункты, 5 статьясындагы 11 пункты нигезләмәләре 2015 елның 1 гыйнварына кадәр кулланыла.

5. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты үз норматив хокукый актларын әлеге Законга туры китерергә, шулай ук әлеге Законда каралган Татарстан Республикасы норматив хокукый актларын кабул итүне тәэмин итәргә тиеш.

Татарстан Республикасы Президенты Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль,
2012 елның 22 декабре
№ 87-ТРЗ

6) сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын куллануга һәм (яисә) бозуга бәйле эшләрне суд тарафыннан караганда катнаша;

7) сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт контролен гамәлгә ашыру барышында кабул ителгән һәм билгесез затлар даирәсе мәнфәгатьләренә кагыла торган карарларны һәм күрсәтмәләрне «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтта урнаштыра.

2. Сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын бозулар турындагы гаризаларны караганда һәм тикшерүләр уздырганда, дәүләт контроле органы хезмәткәрләре хезмәт урынындагы таныклыкларын һәм дәүләт контроле органы җитәкчесенең, аның урынбасарының сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын үтәүне тикшерү хакындагы карарын күрсәткәндә түбәндәге хокукларга ия:

1) кирәкле тикшеренүләр, сынаулар, экспертизалар, анализлар һәм бәяләүләр, шул исәптән билгеләнгән эшчәнлек өлкәсендә контрольне гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча фәнни тикшеренүләр уздыруны оештыру;

2) дәүләт контроле органы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карарлар кабул итү өчен кирәкле белешмәләрне соратып алу;

3) дәүләт контроле органы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча юридик затларга һәм физик затларга аңлатмалар бирү;

4) сәламәтлек саклау өлкәсендәге мәсьәләләрне эшләп чыгу өчен фәнни һәм башка оешмаларны, галимнәрне һәм белгечләрне билгеләнгән тәртиптә җәлеп итү;

5) тикшерелә торган органнар яисә оешмалар территориясенә йә әлеге органнар яисә оешмалар тарафыннан үз эшчәнлекләрен башкарганда файдаланыла торган биналарга, корылмаларга, төзелмәләргә, урыннарга тоткарлыксыз керү, алар файдалана торган җайланмалар, шуларга охшаш объектлар, транспорт чаралары һәм ташыла торган йөкләр янына тоткарлыксыз килү мөмкинлегенә ирешү;

6) җитештерелә торган товарларның үрнәкләрен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә алу;

7) сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт контролен уздыру өчен кирәкле документларның күчермәләрен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә алу;

8) федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында каралган, сәламәтлек саклау өлкәсендә Россия Федерациясе законнарын, дарулар әйләнеше турында Россия Федерациясе законнарын бозуларны булдырмауга һәм (яисә) алардан килгән зыяннарны бетерүгә юнәлдерелгән чикләү, кисәтү һәм профилактика характерындагы чаралар күрү.

28 статья. **Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт контроле**

1. Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт контроле дәүләт контроле органнары тарафыннан аларның вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашырыла.

2. Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт контроле түбәндәге юллар белән башкарыла:

1) Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарының, җирле үзидарә органнарының, бюджеттан тыш дәүләт фондларының, медицина оешмаларының һәм фармацевтика оешмаларының сәламәтлек саклау өлкәсендә гражданнарның хокукларын үтәүләренә тикшерүләр уздыру;

2) эшчәнлекнең аерым төрләрен лицензияләү турында Россия Федерациясе законнары нигезендә медицина эшчәнлеген лицензияләү;

(2016 елның 26 мартындагы 20-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

3) медицина ярдәме күрсәтү тәртипләрен һәм медицина ярдәме стандартларын куллануга медицина оешмалары тарафыннан тикшерүләр уздыру;

(3 пункт 2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

4) медицина экспертизалары, диспансеризация, медицина карап тикшерүләре һәм медицина таныклаулары уздыру тәртипләрен медицина оешмалары тарафыннан үтәүгә тикшерүләр уздыру;

(4 пункт 2014 елның 24 июлендәге 76-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә)

5) хезмәт шартлары иминлеген, медицина әйберләрен имин куллану һәм эксплуатацияләү, аларны утильләштерү (юк итү) таләпләрен медицина оешмалары тарафыннан үтәүгә тикшерүләр уздыру;

6) профессиональ эшчәнлекләрен гамәлгә ашырганда медицина оешмаларының медицина хезмәткәрләре, җитәкчеләре тарафыннан, даруханә оешмаларының фармацевтика хезмәткәрләре һәм җитәкчеләре тарафыннан Федераль закон нигезендә үзләренә карата кулланыла торган чикләүләрне үтәүгә тикшерүләр уздыру;

7) медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә ведомство һәм эчке контрольне Федераль законның 89 статьясындагы 1 өлешендә һәм 90 статьясында күрсәтелгән органнар һәм оешмалар тарафыннан оештыруга һәм гамәлгә ашыруга тикшерүләр уздыру.

3. Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт контролен оештыру һәм уздыру тәртибе Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

29 статья. **Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан гамәлгә ашырыла торган ведомство контроле**

1. Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенең сәламәтлек саклау өлкәсендәге вәкаләтле органы тарафыннан аның ведомство буйсынуындагы органнарның һәм оешмаларның медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә ведомство контроле әлеге Законның 28 статьясындагы 2 өлешенең 3, 5 һәм 6 пунктларында каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру юлы белән башкарыла.

2. Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә дәүләт контролен оештыру һәм уздыру тәртибе вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

30 статья. **Медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә эчке контроль**

Дәүләт, муниципаль һәм хосусый сәламәтлек саклау системалары органнары, оешмалары тарафыннан медицина эшчәнлеге сыйфатына һәм иминлегенә эчке контроль әлеге органнарның, оешмаларның җитәкчеләре тарафыннан билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9 бүлек. **Йомгаклау нигезләмәләре**

31 статья. **Татарстан Республикасы аерым закон актларының үз көчләрен югалтуын тану**

Түбәндәгеләрне үз көчләрен югалткан дип танырга:

1) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» 1998 елның 18 июнендәге 1659 номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 1998, № 8 (I өлеш);

2) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү хакында» 2003 елның 12 маендагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2003, № 5);

3) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2004 елның 15 мартындагы 14-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2004, № 3 (I өлеш);

4) «Гражданнарның сәламәтлеген саклау турында» Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2006 елның 20 мартындагы 22-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законын (Татарстан Дәүләт Советы Җыелма басмасы, 2006, № 3 (I өлеш);